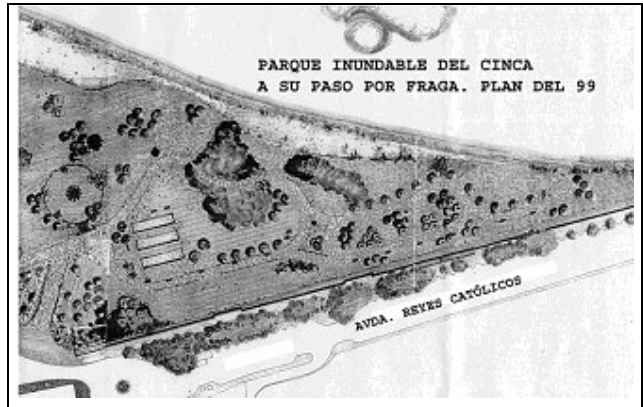

EL PROBLEMA DE LES INUNDACIONS A FRAGA

¿Què és el Pla de Tractaments de Riberes al pas per Fraga, de l’any 99?

El Pla de Riberes del 99, en contra del que creu molta gent, no és un pla d’antiinundacions. Com es pot demostrar veient el Butlletí Oficial de la Província d’Osca (BOPH) del dia 1 de Juliol de 1.999, l’esmentat pla fa referència a un pla urbanístic, com a mena d’inversió prevista aproximadament d’uns 377 milions de pessetes, que gira al voltant del Cinca i que contempla les següents actuacions:

- Construcció d’un parc inundable dins de la llera del Cinca a l’altura de l’Avda. dels Reis Catòlics. Eix parc estaria elevat un metre per sobre del nivell mitjà del Cinca i tindria el que és propi de qualsevol parc (bancs per a seure’s, faroles, gronxadors, etc.).
- Construcció d’una badina o bassa, aigües avall de la zona del Sotet, destinada al gaudiment dels pescadors.
- Construcció d’un mur de contenció per la preservació de Villa Fortunatus en cas de crescudes del Cinca.
- Construcció d’una plataforma, per als pescadors, a la zona de l’assut.
- Prolongació del Passeig de la Constitució, aigües avall del pont.
- Construcció d’un aparcament amb jardins a l’explanada del Sotet, davant de la discoteca Florida, i el desviament del camí a Massalcoreig.
- Repoblació piscícola amb truches.

Així doncs, cap referència a la seguretat de Fraga front a les inundacions exceptuant el tema de salvar Villa Fortunatus, protecció que nosaltres recolzem i que ningú discuteix.

¿Quins problemes ha tingut el mencionat Pla de Riberes del 99?

L’únic problema per remarcar ha sigut la falta de finançament, ja que s’esperaven uns fons europeu que finalment no arribaren (pareix que van anar a parar a les depuradores). Això va crear un enfrontament polític entre la C.H.E., que es negava a finançar la part prevista per la Unió Europea, i l’ajuntament de Fraga.

Ecologistes en Acció, per suposat, no té res a veure amb això.

¿Quina postura ha pres Ecologistes en Acció sobre el pla del 99?

Ecologistes en Acció, tal i com consta a les al·legacions que va presentar l’any 99, no considera bona idea la construcció del parc inundable per la possibilitat que aquestes obres puguin afectar a la dinàmica del riu. Eixes al·legacions van quedar sense cap efecte legal i no van afectar gens l’aprovació del mencionat pla de riberes. Per una altra banda van haver al·legacions particulars que donaren lloc, a canvi de la seua retirada, a un cert acord per escrit on l’ajuntament de Fraga i la C.H.E. es comprometien a salvaguardar la salzedada que hi ha aigües avall del Sotet i a d’altres modificacions menors del projecte. En cap cas, llavors, es va impedir, legalment, l’aprovació del pla. En l’actualitat Ecologistes en Acció

del Baix Cinca no recolza el mencionat pla, perquè el considerem inapropiat, però tampoc s'hi oposa a ell, des d'un punt de vista legal. En qualsevol cas aquest pla és poc rellevant per poder resoldre el problema de les inundacions.

¿Què hi ha sobre el perill de les inundacions a Fraga?

Considerem que hi existeix un perill real d'inundacions que té el seu origen a l'innegable invasió urbana, que encara continua, del llit d'inundació del riu Cinca. El tram del riu Cinca que va des de Ballobar a Fraga ha sigut reduït en els últims 80 anys, per la mà fer dels homes, aproximadament a uns 2/3 de la seua antiga amplària en alguns punts. El llit del riu no està limitat al llocs on l'home posa els murs sinó als llocs que la dinàmica del riu imposa. És l'home qui ha de conèixer el funcionament del riu i adaptar-se a la seua naturalesa, i així, deixant-li espai. El contrari no és possible. No hi han rius segurs ni amics, com tampoc hi ha mars o vents segurs. El que sí que hi ha són comportaments per part dels humans segurs o insegurs.

Per a començar a resoldre un problema el primer pas és reconèixer que aquest existeix. Fraga ha d'assumir que s'ha desenvolupat d'una manera inapropiada i que ha de cessar en la seua política urbanística invasora per a no empitjorar el problema.

¿Per què hi ha tanta vegetació a la llera?

La vegetació present a la llera dels rius està molt relacionada amb la freqüència de les crescudes i amb l'energia que porta l'aigua, proporcional alhora amb el cabal del riu i la seua velocitat. La vegetació ha crescut a l'interior de la llera com a conseqüència de la construcció d'embassaments que han limitat notablement el cabal, l'aportament de sediments aigües avall i les crescudes naturals del riu. Per això a les fotografies antigues del riu es veuen graveres completament nues. Eren les crescudes, i no els dragats, els que mantenien la llera sense vegetació en el seu interior (no en els seus marges, els quals eren molt més amplis en aquell moment). En països avançats en política hidràulica, com a EEUU, es produeixen crescudes artificials controlades per tal d'aclarir els llits dels rius i, així, regenerar ecosistemes i aqüífers. Creem que els tècnics haurien d'estudiar aquesta possibilitat.

LES CRESCUDES DEL CINCA

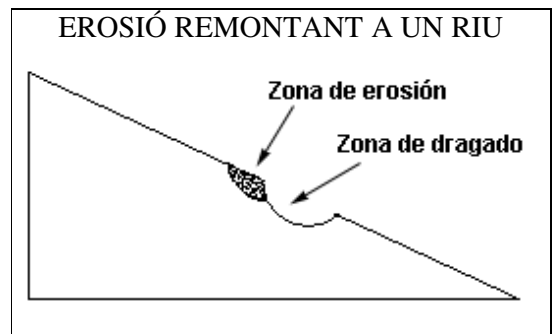
Segons dades de la C.H.E. des dels anys 50 a 80 el nombre de crescudes anuals amb cabal superior als 300 m³/s oscil·lava entre les 10 i les 20. Fins i tot van arribar a les 50 a l'any 1.960. Des de l'any 1.980 fins el 1.999 la xifra oscil·lava entre 0 i 3 crescudes anuals. Aquesta és una de les raons fonamentals del creixement de la vegetació al llit.

¿S'ha de dragar el riu?

Ecologistes en Acció del Baix Cinca (abans de "Fraga") considera el següent:

- Que els dragats són obres que canvien la dinàmica local del riu, que poden alterar cabals i velocitats (i a l'energia, per tant), que poden modificar d'una manera imprevista, i indesitjada, els fenòmens d'erosió i sedimentació del riu. Pel general els dragats produeixen l'anomenada "**erosió remuntant**": al dragar una zona del riu augmenta la pendent de les aigües cap amunt, generant un procés erosiu a la zona que va remuntant-se cap a zones superiors del riu.

- Que els dragats són obres efímeres i que són suficients petites crescudes del riu, o el simple pas del temps, per tal de deixar les coses igual o d'una manera completament imprevista. El que es draga un dia pot estar igual al dia següent. A més, en les crescudes importants, els rius no únicament augmenten de nivell si no que també enfonsen la llera encara que després, quan el cabal disminueix, torna a recobrir-lo amb sediments. No milloren significativament, doncs, la capacitat d'evacuació d'un cabal que ja es draga únicament naturalment en les crescudes més fortes.

- Que els dragats són inútils per a evitar les inundacions i a més pretendre dragar i eliminar la vegetació és econòmicament insostenible i aliè a la realitat d'aquest món. La C.H.E. ho sap perfectament, encara que amb molta freqüència no s'atreveixen a dir-ho en públic per la pressió social al que la sotmetin. Per aquest motiu, pretendre que es gasten, en el Cinca i en molts altres punts de la conca de l'Ebre, quantitats ingents de diners per a una cosa que saben inútil, és il·lògic. La pretensió de dragar origina, doncs, un conflicte polític-econòmic permanent i exigeix caminar empipat cada dos per tres, que causa una sensació de crispació social quasi permanent. Els cabals "nets", com el de Lleida, no són més que una conseqüència del "dictat" polític, de ciutats importants, als organismes que gestionen les conques.

EL CAS DE LES PILASTRES

El passat mes d' Octubre es va procedir a eliminar la vegetació del tram situat entre els dos ponts. Al treure la vegetació que rodeja el pont petit es va descobrir que les pilastres que subjecten el pont han quedat descobertes en gran part (s'han descalçat). Això és una prova clara que, contra les aparences, la llera del Cinca ha estat rebaixada. Això és així perquè l' aportació de graves ha disminuït (embassaments) i perquè les anteriors extraccions d' àrids han provocat l'erosió del bassament del pont. La conveniència d' un dragat al riu Cinca no pareix ser la millor solució.

¿Quina és l'alternativa que proposa Ecologistes en Acció?

Reproduïm a continuació la proposta que Ecologistes en Acció va presentar a l' ajuntament de Fraga per al desenvolupament del Pla Local de l'Agenda XXI:

"1.- Sobre el riu Cinca i les inundacions:

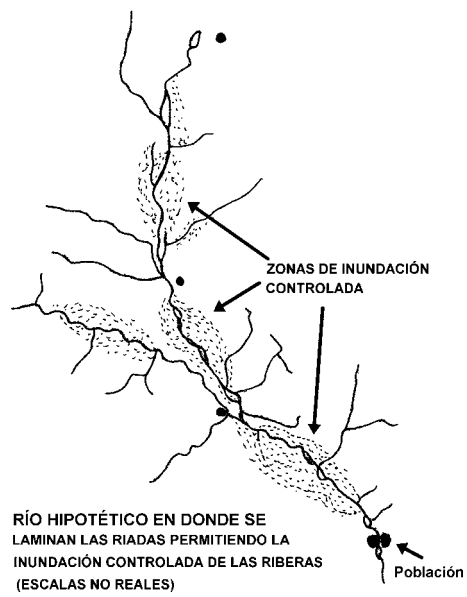
Considerem que existeix un perill real que Fraga pateixi unes inundacions a causa d'un desbordament del riu Cinca en alguna de les seues crescudes i que eix perill deriva en última instància de greus errors de planificació urbanística comesos al passat i que han donat com a resultat una invasió de la plana d'avingudes del riu Cinca. Considerem que, en cas d'inundacions, els danys materials serien superiors als que hi van haver en el passat al ser major el nombre d' edificacions construïdes en zona inundable i, en especial, al notable augment de soterranis i de semisoterranis presents a les mateixes. Considerem, així mateix, que la dinàmica d' un riu i la prevenció d' inundacions és una matèria molt complexa i que el seny obliga a consultar amb persones especialistes en riscos geològics i que no estiguin subordinades als interessos polítics dels seus superiors jeràrquics. Per tot això sol·licitem a aquest ajuntament que, amb caràcter urgent, prengui les següents mesures:

- a) Que es faci tot l'oportú per a aconseguir un mapa de zones inundables a Fraga, mapa que hauria de ser de lliure disposició i facilitat a través de la WEB de l'ajuntament, per poder conèixer quines són les zones de Fraga que tenen més perill d' inundació i poder així, amb criteri, planificar el desenvolupament urbà de Fraga d' una manera més segura per a la població i, en el seu defecte, per a poder organitzar amb major eficàcia l'evacuació de la població en cas d'inundació.*
- b) Que es delimiti clarament, juntament amb la Confederació Hidrogràfica, la zona de domini hidràulic del riu Cinca i que es modifiquin, en allò possible, els plans d'ordenació urbana per evitar que es continuï envaint la llera d'inundació del riu Cinca i que siga augmentant el nombre de béns immobles que serien danyats en cas que hi hagueren inundacions.*
- c) Que al igual que s'adopten normes antisísmiques en zones de terratrèmols freqüents, s'adaptin les normes de construcció a les característiques peculiars del casc urbà fragatí amb cert perill d'inundació, i així prohibir la construcció de soterranis i de semisoterranis i així, permetre que les cases familiars puguin construir la primera planta habitable a una altura adequada respecte al sòl, segons les indicacions del mapa de zones inundables, per a què en cas d' inundacions hi hagin pocs danys en dites vivendes.*
- d) Que es preparen plans d'emergència, i que es donen a conèixer a tots els fragatins mitjançant fulletons explicatius, per a què, en cas d' inundacions, tothom sàpiga què s'ha de fer, fulletons que haurien de deixar clar, almenys, els següents aspectes:*
 - a. Mitjans que s' utilitzaran per a informar a la gent de les situacions de perill.*
 - b. Zones que han de ser evacuades i l'ordre de la seua prioritat en l' evacuació.*

- c. Llocs on han de dirigir-se les persones a evacuar.
 - d. Zones a les que s'haurà d'acudir per, en eix moment, a aconseguir els serveis bàsics que es necessitaran: atenció mèdica, aigua potable, aliments,...
 - e. Consells bàsics sobre el que ha de fer-se i el que no s'ha de fer.
 - f. Zones en les que es pugui aparcar els automòbils amb seguretat (molta gent té garatges en soterranis o semisoterranis) i rutes alternatives i aconsellades, segons els barris, per poder accedir a les mateixes.
- e) Que s'estudiï la possibilitat d'aconseguir pòlisses col·lectives d'assegurances, amb millors preus de mercat i als que es podrien acollir voluntàriament els ciutadans, per poder cobrir en la major mesura possible els danys que es pogueren ocasionar en cas d'inundacions, tal i com es fa en algunes poblacions d'EEUU que tenen aquest tipus de riscos (vegeu www.fema.gov).
- f) Que s'encarregui a especialistes, independents i de prestigi, un estudi global, del riu i els seu entorn, que englobi tota la informació que es pugui aconseguir i tots els aspectes del problema, per a que així suggereixi solucions respecte el perill de les inundacions i que estuï, en concret, la possibilitat de prevenir aquestes mitjançant la laminació de les crescudes permetent, així doncs, la inundació controlada de les riberes del riu aigües amunt. Eix estudi hauria de ser exposat en una sala del palau de Montcada, mitjançant plafons explicatius i fotografies, per a que així, serviren de punt de referència al debat públic que ha d'haver-hi a Fraga perquè es prenguin les mesures que es consideren més adients.”

LAMINACIÓ DE LES RIUADES MITJANÇANT INUNDACIONS CONTROLADES

El mètode que es proposa, per científics i per ecologistes, per a controlar les riuares consisteix bàsicament en laminar les grans crescudes del riu permetent, així, que el riu inundi, com un mal menor, les riberes situades a la plana d'inundació del riu. Els rius tenen un llit “oficial”, limitat artificialment per l'home amb murs de contenció (motes), per on discorre l'aigua habitualment, i un llit d'inundació per on discorre l'aigua en les grans crescudes. Aquets llits d'inundació, sovint envadits per l'home, contenen habitualment vegetació natural (boscos de ribera) i/o camps de cultiu (fruiters, ...). Si es deixa, en casos de necessitat, que s'inundin aquestes riberes, part del cabal del riu quedaria rabejat en la zona i el cabal del llit principal disminuiria. D'aquesta forma, a partir d'una manipulació adequada de la posició i alçada de les motes, i d'igual manera les comportes, es pot aconseguir que el cabal del riu arribi minvat a les

zones que més interessa preservar, com són els cascós urbans de les poblacions de les riberes. Per aquest motiu és important disposar d'una cartografia detallada de les riberes. Amb programes informàtics i amb una cartografia precisa es pot simular, davant d'una crescuda del riu amb un cabal determinat, quines zones s'inundarien i com ho faria, a les riberes del riu. Així podem fer un simulacre amb l'ordinador de diferents posicions i altures de les motes i així aconseguir la disposició de les coses de la manera més apropiada per a minimitzar els danys. Tanmateix, no hem d'oblidar que en cas de crescudes excepcionalment grans no ens salvaria ningú. Per aquest motiu s'ha proposat canviar certes normes urbanístiques (veieu la proposta de l' “Agenda XXI”), com, també, la prohibició de la construcció de soterranis a les zones inundables i, com no, la creació, d'una altra sèrie de mesures que pugin pal·liar en gran mesura els danys ocasionats per les inundacions.

Bibliografia: Per a més informació es recomana llegir el llibre de José Luis Escuer “**El Cinca a Fraga. Una reflexió sobre dinàmica fluvial i activitat humana**”, editat per l' Institut d'Estudis del Baix Cinca, any 2004.